

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен
„доктор”

Автор: проф. д-р Маринела Великова Михова, ВТУ „Св. Св. Кирил и
Методий“

Научна област: Педагогически науки

Професионално направление: 1.2. Педагогика

Научна специалност: Електронно обучение

Университет: Софийски университет „Св. Климент Охридски”,

Факултет: Факултет по педагогика

Катедра: Дидактика

Заглавие на дисертацията: *„Колаборативен подход в дистанционното обучение за изграждане и развитие на „учеща общност” в обучението по специализиран чужд език”*

Име на дисертанта: Мария Николаева Стойчева

Данни за докторанта

Мария Стойчева има придобити две магистърски степени. През 1987 г. се дипломира във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий” като магистър по специалност „френска филология”, а през 2007 г. завършва Университет „Луи Пастьор” – Страсбург, Франция, със специалност „Използване на информационните и комуникационните технологии в обучението и образованието”.

В периода от 1990 до 2010 г. тя участва в 5 специализации в различни университети във Франция и 7 в България в резултат, на които придобива задълбочени знания по методика на преподаване на френски език като чужд език и интегриране на информационни и комуникационни технологии в обучението на френски език. Тези допълнителни квалификации я правят уверена в избора и разработването на една интегративна и иновативна тема за дисертационно изследване.

От 1989 г. до момента Мария Стойчева е преподавател по френски език в Университет „Проф. д-р А. Златарски”, гр. Бургас. Освен преподавателска дейност докторантката активно се включва в проектни дейности. Отбелязани са 8 участия в проекти, като обучител, които са свързани с различни аспекти на интегрирането на ИКТ в обучение.

От 2009 г. тя ежегодно участва в преподавателска мобилност по програма „Еразъм”.

Професионалната биография на докторант Мария Стойчева се отличава с последователност и задълбоченост на научния ѝ интерес, който естествено намира израз в разработеното и представено за защита дисертационно изследване.

Данни за докторантурата

Със заповед на ректора № РД20-840 от 04.07.2013 г. Мария Стойчева е докторант на самостоятелна подготовка в катедра «Дидактика» към Факултета по педагогика на СУ «Кл. Охридски». Тя предсрочно подготвя дисертационния си труд за защита и със заповед № РД20-899 от 08.06.2016г. е отчислена с право на защита.

Данни за дисертационния труд и автореферата

Представеният дисертационен труд е структуриран съобразно научните стандарти, които се изискват за такъв вид разработка. Състои се от увод, три глави, заключение, литература, списък на фигури, списък на таблици, приложения. Общият обем на дисертацията е 206 страници, от които 163 страници текст, 14 страници използвана литература, 25 страници приложение (11 на брой).

Библиографските данни включват заглавия на български (51), английски (93) и френски език (69). Представената библиография отразява

възможно най-нови публикации и изследвания върху информационните и комуникационни технологии и тяхното интегриране в обучението.

Темата на дисертационния труд е дисертабилна и актуална. Докторантката демонстрира добър усет към иновативното като избира проблем, който има своите детерминанти в технологичните характеристики на съвременното общество и е насочен към повишаване качеството на съвременното университетско образование и в частност обучението по специализиран френски език. В изследването се преплитат три теоретико-практически области: електронно дистанционно обучение, колаборативен подход и съвременни подходи в чуждоезиковото обучение (с. 8), като целта на това преплитане е формирането на учеши общности.

Дисертационният труд е интердисциплинарен по своя характер. Разработеният и апробиран от докторант Стойчева педагогически дизайн на електронен курс от смесен тип по специализиран чужд език има отношение към педагогиката (дидактика и образователен дизайн), психологията (педагогическа психология), методиката на обучението по френски език и интегрирането на информационните технологии в образованието.

В увода кратко, но убедително, докторант Стойчева аргументира актуалността на избрания проблем за изследване. В него тя представя концептуалната рамка на изследването. Прави впечатление неговото прецизно, детайлно и без излишни претенции конструиране. Докторант Мария Стойчева има абсолютна яснота по отношение на това какво иска да изследва, защо да го прави, какви са стъпките, през които трябва да премине изследването, и кои са най-подходящите методи за доказване на хипотезата и постигане на поставената цел.

Като логическа последица от направения избор на изследователски проблем докторантката обособява обекта на дисертационното изследване: „колаборативният подход в условията на електронно дистанционно

обучение по специализиран чужд език (FOS Tourisme” (с. 9). Предмет на нейното изследване е „изграждането на учеща общност чрез прилагането на колаборативния подход в чуждоезиковото обучение в дистанционна онлайн среда” (с. 9).

Основната цел на дисертационното изследване е да се разработи и да се апробира по експериментален път (а в перспектива и пренесе) модел на педагогически дизайн на дистанционно обучение по специализиран чужд език, базиран на колаборативния подход и да се изследват неговите възможности за изграждане на учеща общност в дистанционна онлайн среда” (с. 9).

Изследователските задачи пряко кореспондират с формулираната основна цел (с. 9).

По отношение на формулираната хипотеза имам забележка относно нейната формулировка. В случая тя е във вид на категорично твърдение. По принцип хипотезата е прогнозиращо твърдение, което предстои да бъде доказано или отхвърлено.

Методите на изследване са подбрани адекватно на поставените цели и са в унисон със съвременните тенденции при изследване на образователната реалност. Докторантката комбинира качествени и количествени методи за събиране и анализ на данни. Получени от няколко вида източници, тя ги съпоставя по метода на триангуалцията, с което цели да постигне по-голяма достоверност, надеждност и валидност на получените резултати.

Първа глава е посветена на теоретичната основа на изследването. Направен е подробен и задълбочен анализ на ключови за изследването понятия: електронно дистанционно обучение, колаборативен подход и приложението му в дистанционна среда при специализирано чуждоезиково обучение, онлайн учещи общности и тяхното формиране. Демонстрирана е много добра осведоменост относно съвременните тенденции в областта на

електронното дистанционно обучение и е направен точен педагогически анализ. Разгледани са основните характеристики на колаборативния подход и е акцентирано върху неговото приложение в условията на електронно дистанционно обучение. Аналитично е представена връзката му с когнитивизма, социоконструктивизма, теорията за разпределената когниция и най-новата теория за учене в дигиталния век – конективизма. На основата на твърдението, че „колаборативното обучение и създаването на учеща общност са две взаимно свързани понятия” (с. 33) са анализирани различни модели на учеща общност, като на с. 49 е направено полезно обобщение, даващо отговор на въпроса коя група от обучаеми може да се нарече учеща общност.

Чуждоезиковото обучение в контекста на настоящото изследване е разгледано на основата на съвременните тенденции в областта на европейската чуждоезикова дидактика.

Свидетелство за научната прецизност и коректност на докторантката е дефинирането на основните понятията, което елиминира двусмислията и неточностите при възприемането и разбирането на предложеното изследване.

Текстът в първа глава е последователен и логично подреден. Направените интерпретации са на основата на много добра информираност и задълбочено познаване на съвременните изследвания по темата. Логично глава първа завършва с концептуалния модел на изследването, разработен на базата на модела на Garrison и модела на Henry и Caugol, но адаптиран за нуждите на настоящото изследване.

Тази глава допринася съществено за постигането на яснота, определеност и конкретност по отношение на предстоящото представяне в глава втора на педагогическия дизайн на електронния курс от смесен тип по специализиран чужд език. Придържайки се към разбирането на Р. Пейчева, че „педагогическият дизайн е цялостен процес на планиране,

реализиране и оценяване на обучението, базиран на научни достижения, а не на интуицията и случайността” (с. 61) докторант М. Стойчева представя един изключително прецизно и коректно разработен модел. Технологичните и педагогически решения, отнасящи се до избора на електронна среда за обучение и смесения тип обучение, педагогическия модел и стратегиите за учене са обосновани психологически, педагогически и методически. Сериозната експертиза на докторант Стойчева - сертифициран специалист в трите области, препокриващи се в изследването: преподавател по френски език, специалист в областта на туризма, и експерт в областта на приложение на ИКТ за обучение и ЕДО са солидна основа за изборът на педагогически модел, неговото теоретично разработване, емпирично изследване и научно обобщение.

В трета глава е описана методиката и организацията на проведеното емпирично изследване и са анализирани получените резултати. Добре формулираната цел на емпиричното изследване, прецизно разработения педагогически модел и анализа на получените резултати за ефективността на обучението и систематизиране на неговите предимства и недостатъци за приложението му в практиката водят до логическата ѝ обвързаност с формулираната за доказване хипотеза. Избраният изследователски инструментариум е обоснован и надежден. В процеса на цялостното проучване докторантката много компетентно ги използва и изключително прецизно документира всеки резултат, получен в различни моменти от изследването: в началото, по време на обучението и в края на обучението.

Убедителна е интерпретацията на данните по отношение на формирането на учеща общност на основата на колаборативния подход. Тя е направена на основата на прецизно определени пет основни категории: ангажираност, колаборативност, продуктивност, принадлежност, групова кохезия, и съответните индикатори към тях.

Използваната богата комбинация от изследователски методи – качествени и количествени, аналитично представените резултати наред с много добре подбраните графични форми за още по-доброто визуално възприемане, показват дълбоко и компетентно познаване на същността и особеностите на изследователската работа.

Спецификата на избраната дисертационна тема изисква интердисциплинарни умения и е много трудоемка. Като цяло тя притежава значима практико-приложна стойност. Дисертационният труд представлява завършено теоретико-емпирично изследване с постигнати резултати, които водят до изпълнение на поставените цели и задачи.

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертационния труд и съответства на изискванията.

Научни приноси

Основните постижения и приноси на дисертационното изследване могат да бъдат обобщени по следния начин:

1. Избрана е иновативна за чуждоезиковото обучение изследователска проблематика и тема, която е в контекста на Европейската и национална образователна политика за модернизирание на висшето образование чрез интегриране на съвременните информационни и комуникационни технологии.

2. Обогатена е теорията за дизайн на университетски курс чрез разработване на дизайн на университетски курс на основата на прилагането на колаборативен подход в дистанционното обучение за изграждане и развитие на учеща общност.

3. Изборът на смесен тип изследване (количествено-качествено), реализиран изключително професионално от докторант М. Стойчева, е безспорен принос на дисертационния труд.

4. Един от най-значимите приноси е детайлно конструиране, обосноваване на основата на ясно дефиниране на компонентите му и очертаване на връзките, които ги обединяват, и в значителна степен емпирично апробиран педагогически модел за дизайн на електронен курс от смесен тип по специализиран чужд език.

5. На основата на общопедагогически и методически принципи е разработен методически инструментариум за колаборативно електронно дистанционно обучение по френски език, което го прави преносим и приложим и за други учебни дисциплини.

6. Успешното прилагане на модела в реално университетско обучение е доказателство както за възможностите на педагогическия дизайн, така и на информационните и комуникационни технологии за формиране на учещи общности и създаване на качествена образователна среда.

Обоснованият от авторката контекст на постижения и обособените от нея приноси съответстват на съдържанието на разработката и отразяват обективно постигнатото от нея като докторант.

Публикации по темата

Докторантката представя 4 научни публикации по темата на дисертационното изследване. Те адекватно представят отделните етапи от работата ѝ.

Заключение

Представеният за обсъждане и защита дисертационен труд е резултат от много добре осъществено изследване, резултатите от което имат теоретична и приложна значимост. Трудът е добре структуриран, изложението е последователно и логически непротиворечиво и

демонстрира подчертания интерес, компетентност и ангажираност на докторантката към изследваната проблематика.

Оценявайки положително дисертационния труд и приносите на автора, предлагам на уважаемото жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР” на Мария Николаева Стойчева в професионално направление 1.2. Педагогика и научна специалност – Теория на възпитанието и дидактика (Електронно обучение).

10.08.2016

.....

проф. д-р М. Михова